

Enkele casussen ter inspiratie

Voorbeeld 1

Casus 'gebruik van bodycams bij politie'

Agent Jeroen is al tien jaar werkzaam bij de lokale politie in een middelgrote stad in Vlaanderen. Sinds kort zijn hij en zijn collega's verplicht om bodycams te dragen tijdens interventies. Het gebruik verloopt in lijn met de bepalingen van de Wet op het Politieambt.

Op een zaterdagavond wordt Jeroen met zijn patrouillepartner Marie opgeroepen voor een melding van overlast bij een buurtfeest. Bij aankomst treffen ze een grote groep mensen aan waarvan enkelen zich agressief beginnen te gedragen. Jeroen besluit zijn bodycam in te schakelen vermits de situatie dreigt uit de hand te lopen. De meeste aanwezigen kalmeren zodra Jeroen duidelijk maakt dat zijn bodycam opneemt. Een paar individuen blijven echter agressief en de situatie escaleert. Ze roepen dat hun privacy wordt geschonden en dat de agenten niets te zoeken hebben op een privé-initiatief. Jeroen is blij dat hij dankzij de beelden een nauwkeurig verslag kan opmaken. De beelden kunnen gebruikt worden als bewijsmateriaal.

De aanwezigen die agressief reageerden dienden een klacht in bij de politie. Ze argumenteerden dat hun privacy werd geschonden, dat de aankondiging dat men het incident zou filmen olie op het vuur heeft gegooid en dat Jeroen hardhandig is opgetreden.

Mogelijke opdracht

Bekijk de casus. Handelt Jeroen volgens de vigerende regelgeving (Wet op het Politieambt, artikelen 25/1 tot 25/8 (BS 20 nov 2023)? Is de klacht van de betrokkene vanuit de vigerende regelgeving terecht of niet? Waarom wel of waarom niet?

Didactische tip

Je kan leerlingen de brontekst, teksten van omzendbrieven of een [informatieve bron](#) van bv. de politie of [artikel](#) uit vaktijdschrift aanleveren.

Verwachting

Je verwacht dat leerlingen analyseren met als doel om een beargumenteerde inschatting te maken (iets vaststellen dat je zou signaleren). (=ALERT)

Wat ze vaststellen in de casus sluit aan bij de verwachting van het leerplandoel: het gaat over een aspect van regelgeving met impact op de beroepsuitoefening en je gaat kijken of de observaties/het gedrag/het handelen van de beroepsbeoefenaar aansluiten bij de richtlijnen volgens de bril (kennis, inzichten, ... uit) de regelgeving. Hier is dat de bepaling over het gebruik van camera's en bodycams in de Wet op het politieambt (...).

Mogelijke deelvragen waarmee leerlingen zouden kunnen werken (de verwachtingen bepaal je als leraar zelf)

1. Wat is de kern van de regelgeving die je betreft bij de analyse?
2. Zoek verbanden tussen elementen uit de regelgeving en de casus?
 - a. Welke handelingen of gedragingen van de beroepsbeoefenaar vind je terug in de casus die te maken hebben met de regelgeving over bodycams?
 - b. Leg uit of de gedragingen conform de richtlijnen in de regelgeving zijn?
 - c. Verklaar of de klacht van de burger terecht is.
3. Formuleer een conclusie.
(Je geeft aan welke gedragingen of handelingen niet of wel passen bij de richtlijnen bepaald door de regelgever.)

Mogelijke analyse en mogelijke antwoorden (de verwachtingen bepaal je als leraar zelf)

1. Wat zegt de Wet op het Politieambt over het gebruik van bodycams (kern)?

- 1.1 Het gebruik van een webcam is geen verplichting.
- 1.2 Bij individuele camera's wordt gebruikgemaakt van de pre-opname, die de beelden en het geluid gedurende een periode van 30 seconden verzamelt en bewaart en die toevoegt aan het begin van de opname wanneer de individuele camera geactiveerd wordt (artikel 25/3, § 4 WPA).
- 1.3 De wet bepaalt specifieke situaties waarin operationele politieleden bodycams mogen gebruiken, zoals bij ernstige incidenten, het verzamelen van bewijs, of wanneer ze geacht worden gerechtelijke bevelen uit te voeren. Bovendien moet er voor elk gebruik van een bodycam een mondelinge waarschuwing worden gegeven, tenzij dit de operatie in gevaar brengt.
Een mondelinge waarschuwing is niet nodig wanneer deze :
 - 1.3.1 Een gevaar kan ontstaan voor de veiligheid van zowel het operationele teamlid als derden;
 - 1.3.2 Het buitengewoon lastig of praktisch onuitvoerbaar kan zijn, rekening houdend met het aantal personen dat moet worden gewaarschuwd of de aanzienlijke afstand tussen hen en het operationele teamlid;
 - 1.3.3 Het ongeschikt zou zijn, aangezien dit het efficiënte verloop van de opdracht ernstig zou verstoren.
- 1.4 Er is geen beperking wat betreft leeftijd van mensen die mogen gefilmd worden, men adviseert wel om voorzichtig te zijn met het filmen van kinderen, jongeren of kwetsbare personen.
- 1.5 Wanneer een lid van het operationeel kader de camera activeert en de opname start, is het de bedoeling om de interventie integraal te filmen zodat men kan beschikken over opnames die de volledige interventie omvatten en zo de kans op latere betwistingen verkleinen.
- 1.6 Als burgers de vraag stellen om de opname te starten, mag men dit weigeren.

1.7 De wet vereist ook dat persoonsgegevens en opnames minimaal 30 dagen worden bewaard. De verantwoordelijke personen binnen de politiediensten moeten zorgen voor de opslag van relevante gegevens in een register.

2. Zoek verbanden tussen elementen in de regelgeving en de casus.

- Jeroen beslist om de camera te activeren. Volgens de wet mag iemand van het politioneel kader tijdens een interventie bepalen om de camera te activeren.
- Het betreft een incident waarbij agressief gedrag wordt vertoont met gevaar op escalatie. Jeroen schakelt de camera pas in wanneer de situatie dreigt te escaleren.
Wet: het is een situatie waarin de wet toelaat dat een camera wordt geactiveerd.
- Jeroen verwittigt de aanwezigen dat hij de camera activeert.
De wet vraagt dat men een mondelinge waarschuwing geeft. Het incident beantwoordt niet aan de voorwaarden om niet te moeten waarschuwen.

3. Mogelijke conclusie (de verwachtingen bepaal je als leraar zelf)

Jeroen handelt conform de richtlijnen in de regelgeving. Hij verwittigt de aanwezigen dat hij gebruik maakt van de bodycam en hij schakelt de bodycam pas in op het ogenblik dat de situatie dreigt te escaleren.

Mogelijkheid tot verdieping?

In de opdracht is de bron die leerlingen moeten analyseren opgenomen. Je kan er ook voor kiezen om de bron niet te vermelden. Op die manier maak je de casus complexer. In dat geval moeten leerlingen zelf op zoek naar de bron om verbanden te kunnen aangeven tussen het handelen van de beroepsbeoefenaar en de richtlijnen die de regelgever hiertoe bepaalde.

Bv. Bekijk de casus over Jeroen vanuit juridisch perspectief. Is de klacht van de aanwezige in deze casus terecht of niet? Motiveer je antwoord vanuit aspecten in de regelgeving. (moeilijkere vraagstelling: bron onbekend).

Mogelijke uitbreiding van de opdracht (1)

In de casus zijn ook elementen over de impact van de regelgeving op de burgers (motivatie van de burger om een klacht in te dienen). Op die manier maak je de casus complexer. In deze opdracht moeten leerlingen verbanden kunnen aangeven tussen het handelen van de beroepsbeoefenaar en de richtlijnen die de regelgever hiertoe bepaalde (**Wet op het Politieambt, artikelen 25/1 tot 25/8**) en een besluit formuleren. Je zou de opdracht dus ook complexer kunnen door je verwachtingen anders te formuleren.

Bv. Verklaar het incident tussen Jeroen en de aanwezigen vanuit het spanningsveld tussen rechten, belangen (en emoties)* van de verschillende betrokkenen.

** Als je leerlingen de casus laat analyseren binnen het vak Mens en samenleving kan dit een aanvulling zijn.*

Mogelijke analyse

Wat is de kern van de regelgeving die je betreft bij de analyse

De regelgeving houdt rekening op het recht op privacy van de burger:

- De aanleiding tot filmen is legitiem; dreigende escalatie.
- Filmen is toegelaten tijdens het incident.
- De opname dient mondeling aangekondigd te worden.
- De burgers zijn volwassen.
- De opname wordt minstens 30 dagen bewaard.

De regelgever biedt de beroepsbeoefenaar de mogelijkheid om een dreigende escalatie te filmen wanneer de veiligheid van de beroepsbeoefenaar in het gedrag komt, bv. bij risico op het ontstaan van geweld. Het bewaren van de opname (minstens 30 dagen) biedt bewijzen tegen eventuele klachten (bescherming van de integriteit van de beroepsbeoefenaar).

Zoek verbanden tussen elementen in de regelgeving en de casus

Spanning tussen rechten: recht op privacy staat in spanning met de bescherming van de integriteit en de veiligheid van de beroepsbeoefenaar.

Privacy: de aanwezigen schermen met hun recht op privacy. Jeroen handelt volgens de regelgeving en houdt rekening met hun privacy omdat hij enkel de betrokken aanwezigen filmt tijdens het incident. De regelgever heeft bepaald dat de gegevens niet langer dan 30 dagen worden bewaard.

De veiligheid van de beroepsbeoefenaar: Jeroen ervaart dat de bodycam niet alleen een extra veiligheidsmaatregel is, maar ook een vorm van bescherming tegen valse beschuldigingen. Dankzij de beelden die zijn bodycam opneemt, kan later een nauwkeurig verslag worden opgesteld. Deze beelden worden gebruikt als bewijsmateriaal bij de vervolging van twee betrokkenen.

Bescherming van de integriteit/vertrouwen:

wetenschappelijk onderzoek bewijst dat het gebruik van de camera helpt om situaties te de-escaleren. Toch merkt hij dat het gebruik van de bodycam soms spanning creëert in interacties, aangezien sommige burgers zich door de opname geïntimideerd voelen. Hij beseft dat een goede communicatie over het waarom en hoe van de bodycam essentieel is om het vertrouwen van burgers te behouden.

Het bewaren van de beelden beschermt de integriteit van de beroepsbeoefenaar bij eventuele ongegronde klachten.

Analyse vanuit perspectief van de emoties van de betrokkenen?

Jeroen: hij begrijpt dat de aanwezigen het gevoel hebben dat hun privacy wordt bedreigd. Hij probeert hierop in te spelen door rustig te blijven en vertrouwen te creëren door rustig te communiceren dat hij de opname zal starten.

Aanwezigen: hebben het gevoel dat hun privacy wordt bedreigd. Ze voelen zich geïntimideerd en persoonlijk aangevallen (boos) door de interventie van de politie. De meeste aanwezigen kalmeren wanneer de Jeroen rustig aankondigt dat hij het incident zal filmen. Enkele aanwezigen kunnen zich hier – al dan niet onder invloed van alcohol – niet bij neerleggen en dienen achteraf een klacht in.

Mogelijke conclusie:

Het recht op privacy van de burger staat in spanning met het recht op veiligheid en bescherming van de integriteit van de beroepsbeoefenaar.

Omdat Jeroen handelt binnen de vigerende regelgeving wordt de privacy van de burgers gegarandeerd: hij kondigt de opname aan, filmt maar wanneer het conflict dreigt te escaleren, het bewaren van de opname conform de regelgeving. Het starten van de opname kalmeert de meeste aanwezigen en voorkomt geweld (bescherming van de integriteit van alle aanwezigen). De opname bewijst dat Jeroen volgens de vigerende regelgeving handelde. De klacht is ongegrond. (bescherming van de integriteit van Jeroen).

(*Omdat de situatie zich voordoet op een privéterrein tijdens een privéinitiatief hebben de aanwezigen van het feest het gevoel dat hun privacy wordt bedreigd, ze voelen ze geïntimideerd en komen op voor hun belangen. Jeroen begrijp hun gevoel, blijft rustig en communiceert rustig en duidelijk dat hij het incident zal opnemen waardoor een deel van de aanwezigen kalmeert.)

Mogelijke uitbreiding van de opdracht (2)

Je zou ook een ander veiligheidsberoep bij de opdracht kunnen betrekken.

**Bv. Mag een bewakingsagent in eenzelfde situatie gebruik maken van een bodycam?
Motiveer je besluit vanuit relevante regelgeving.**

Mogelijke uitbreiding van de opdracht (3)

Aangepaste casus

Agent Jeroen is al tien jaar werkzaam bij de lokale politie in een middelgrote stad in Vlaanderen. Sinds kort zijn hij en zijn collega's verplicht om bodycams te dragen tijdens interventies. Het gebruik verloopt in lijn met de bepalingen van de Wet op het Politieambt.

Op een zaterdagavond wordt Jeroen met zijn patrouillepartner Marie opgeroepen voor een melding van overlast bij een buurtfeest. Bij aankomst treffen ze een grote groep mensen aan waarvan enkelen zich agressief beginnen te gedragen. Jeroen meldt dat hij de bodycam zal inschakelen. De aanwezigen beginnen te dreigen en geven aan dat hij het recht niet heeft om op privéterrein hun privacy te schenden. Jeroen begint erdoor te twijfelen en schakelt de bodycam niet in. Omdat andere aanwezigen de agressievelingen wisten te kalmeren is de situatie gelukkig niet uit de hand gelopen.

Jeroen en Marie bespreken het incident na en overwegen welke alternatieven in deze situatie mogelijk zijn.

Mogelijke opdracht

Je zou kunnen verwachten dat leerlingen een advies geven (ADVICE) op basis van een analyse van de regelgeving.

Welk advies zou je Jeroen en Marie geven m.b.t. het gebruik van een bodycam in deze situatie? Motiveer je adviezen vanuit de regelgeving over het gebruik van bodycam's door politieagenten.

Verwachting

De leerlingen analyseren met als doel een beargumenteerd advies te geven.

De ideeën die de leerling geeft sluiten aan bij de verwachting van het leerplandoel als het gaat over een aspect van de regelgeving (gebruik van bodycam's) met impact op het uitoefenen van een veiligheidsberoep (in casu de politieagent). De leerling probeert ideeën te geven volgens de bril van (kennis, inzichten, richtlijnen ...uit) de Wet op het politieambt.

Mogelijke adviezen

Didactische tip:

- Laat de leerlingen brainstormen (via een klasgesprek of in groepjes) over mogelijke adviezen. Laat ze eventueel adviezen opzoeken, bv. via AI, en laat hen de bronnen controleren.
- Je zou ook kunnen werken met gegeven adviezen.
De opdracht zou dan kunnen zijn: welke van onderstaande adviezen zou je niet gebruiken vanuit inzichten over het gebruik van bodycams in de regelgeving.
Advies 1: Durf de bodycam te gebruiken, De bodycam kent heel wat voordelen. Het draagt bij aan veiligheid en transparantie. Het kan je helpen bij het verzamelen van bewijzen en helpt misverstanden voorkomen (bv. bij een klacht).
Advies 2: Speel op zeker, dek je in om klachten te voorkomen. Aarzel niet om je camera aan te zetten zo heb je steeds bewijs op zak.
Advies 3: Blijf rustig en leg duidelijk uit dat je gaat filmen. Dat kan voorkomen dat het incident escaleert.
Advies 4: Bespreek de ervaringen met collega's en dialogueer open over eventuele zorgen of uitdagingen met het gebruik van de bodycam.

Mogelijke bronnen over het gebruik van bodycams bij politie

- <https://www.law.kuleuven.be/linc/publicaties/bodycam;>
- [https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/116/369/RUG01-003116369_2023_0001_AC.pdf;](https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/116/369/RUG01-003116369_2023_0001_AC.pdf)
- https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/782/486/RUG01-002782486_2019_0001_AC.pdf
- Op de website van [Beswic](#) (Belgisch kenniscentrum over welzijn op het werk) vind je heel wat bronnen terug, bv. krantenartikels

Voorbeeld 2

Casus: het organiseren van een fuif

Je vrienden van de jeugdbeweging willen een fuif organiseren. Ze verwachten ongeveer 200 bezoekers. De locatie is een zaal in een woonwijk, en de fuif vindt plaats op een zaterdagavond. Ze vragen jou advies over het regelen van de brandveiligheid en de bewaking. Ze denken er bv. aan om vrienden van de fitness de uitgang te laten controleren. Ze willen ook ouders vragen om te komen helpen en ze vragen zich of welke maatregelen ze bv. moeten nemen in functie van brandveiligheid.

Mogelijke analysevraag

Welke adviezen zou je hen geven over het inschakelen van bewaking: welke taken mogen ze zelf doen en voor welke taken dienen ze private bewakingsagenten in te schakelen? Waarvoor moet de brandweer gecontacteerd worden? Motiveer je antwoord vanuit de vigerende regelgeving.

Mogelijke bron: [Veilige evenementen.be](https://www.veiligeevenementen.be)

Voorbeeld 3: Europese regelgeving met impact voor de beroepsuitoefening

SITUERING

Het project Case4EU wil bijdragen aan de vorming van mondige, actieve, geïnformeerde en kritische EU-burgers. In de [visie van het project](#) kan je lezen dat de auteurs hiertoe willen bijdragen met behulp van EU-casusonderwijs. Het project wil inzicht en kritisch nadenken over de EU bevorderen. Het heeft tot doel leerlingen objectieve informatie te verstrekken over hun EU-rechten en verantwoordelijkheden, en over EU-waarden, -doelstellingen en -beginselen. Daarnaast wil het aanzetten tot kritisch burgerschap door leerlingen te laten nadenken over het DNA van de EU en over de vraag hoe de EU er in de toekomst kan uitzien.

De methode waarmee in het materiaal wordt gewerkt, berust op twee pijlers:

- (1) *De verankering in het EU-recht*: de EU-Verdragen en het Handvest van de grondrechten van de EU – ondertekend door alle lidstaten – bieden een objectief kader om de EU-dimensie in de klas te bespreken.
- (2) *De didactische methode van het casusonderwijs*: case teaching (Case4EU) biedt ruimte om te argumenteren, EU-waarden, en -doelstellingen en -beginselen tegen elkaar af te wegen, te dialogeren en kritisch te reflecteren.

Een casus die is uitgewerkt is het verhaal van de brandweerman.

Günter Fuß is hoofdbrandmeester bij de brandweer van de stad Halle in Duitsland en werkt als chauffeur in het interventieteam. Hij werkt gemiddeld 54 uur per week, inclusief 24-uursdiensten. Hij schrijft de stad Halle een brief met het verzoek dat zijn wekelijkse

arbeidstijd niet méér dan 48 uur zou bedragen, het maximum dat door de EU wordt vastgesteld in de Richtlijn Arbeidstijd.

Hierop plaatst de stad Halle hem over naar het commandocentrum van de brandweer, een niet-operationele dienst (meldkamer). Daar bedraagt de maximum wekelijkse arbeidstijd niet meer dan 48 uur en hoeft hij geen 24-uursdiensten meer te draaien. Günter wil echter in het interventieteam blijven werken en protesteert tegen zijn verplichte overplaatsing. De stad Halle voert aan dat deze overplaatsing om organisatorische redenen noodzakelijk is.

Günter stapt naar de rechter in Halle. De Duitse rechter twijfelt of de verplichte overplaatsing van Günter in overeenstemming is met de Richtlijn Arbeidstijd. Hij vraagt het Hof van Justitie in Luxemburg hoe de EU-regels moeten worden uitgelegd.

Mogelijke analysevraag

Kan een brandweerman die respect vraagt van zijn maximale arbeidstijd, verplicht worden om dan maar aan een bureau te gaan werken?

Ter info: EU-burgerschap heeft een sociale dimensie. De lidstaten gaven de EU de bevoegdheid om sociale rechten op de werkplek te creëren. Daartoe hoort het recht op beperking van de arbeidstijd. Alle werknemers in de EU genieten dat recht. Het recht wordt ook als grondrecht beschermd in het Handvest.

Dit verhaal illustreert de impact van EU-regels op het dagelijkse leven. Ook voor wie woont en werkt in zijn thuisland zijn EU-regels over arbeidstijd rechtstreeks relevant.

Op de website vind je informatie en didactische mogelijkheden om met de analysevraag aan de slag te gaan.

<https://ghum.kuleuven.be/case4eu/nl/casussen/casussen-overzicht/casus-fuss#korte%20casusfiche>